

ACC. N:R M. 15841:1-5.

Landskap: Småland Upptecknare: Edla Wolff, Almedöda

Härad: Konga Berättare: Hilda Franzen

Socken: Almedöda Berättarens yrke: _____

Uppteckningsår: 1935 Född år 1876 i Almedöda

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Folselev. s. 1-5.

Skriv endast på denna sida.

Ygulla julsidor i min hemtrakt.

Min morfar har berättat om julstök och julfirande
på en större bondgård i hemmas bygd.

På den i början av december inleds julstöket med
slaktet. Två av de största grisarna fångs då släppas livt
till och bli till sylta och korv och mycket annat smält
och gott. "Korvstoppningsdagen" var en särskilt frolig dag
i synnerhet ur barnens synpunkt, ty då fångs alla, stora
och små, stä i köket med uppkokade armar och stoppa
grynkorv.

Julöllet bryggs i stora keor. Detta julöl, som även kal-
lades "malt-drinke", tillverkades i allmänhet av korn, som
dessförinnan hade blivit forkat efter alle konstens regler.

ett viktigt moment i julstöket var ljusstoppningen. Vid
stoppningen begagnades en s. k. ljuskerne av trä, i vilken
man hade smält talg. Det fanns god tillgång på detta, efter-
som djur ofta slaktades för hushållets behov, och en del av
talgem tillvarretogs utslutande med tanke på julljusstoppningen.

Småland

Skaraborgs län

Skaraborgs län

Var och en var silunda sin egen ljusfabrikant, och öron om
sa ljus varken i utsnuden eller ljusstyrka kunde mäta sig
med våra tidens skerinjus, så fyller de dock sin uppgift
att lysa och öron i någon mån att värna.

Jultaket upptog mycket tid, emedan det måste bakes så
orkost mycket. Det var så, att alla gårdens underlydande skul-
le bjudes på kaffe julafton. Därtill kom, att alla torpare
och staterbarne skulle ha var sin "julkake" samt några
julbullar och pepparkaksgubbar. Silunda bakade man ända
till tre sorters matbröd, förutom bullar och pepparkakor, allt
i så stor mängd, att det räcker många veckor efter julhelgen.

Någon vecka före julen kom "byskräddaren" och "bysko-
makaren" för att sy kläder och göra skor till familjeind-
hemmarne och fjänsfolket. Både skräddaren och skomake-
ren hade lärpojkar med sig, och i synerket de snare
sörjde för, att ingen i gården undgick att bli föruväl
för deras ryttliga upptåg och många gång alltså stort
fylltagna skämt.

Sist kom den efter allt sticket vilhelovliga städ-
ningen. Allting blev ordentligen skurat och polerat. När
sista handen lagts vid allt, då var juleafton inne, och då
kunde alla gläda sig åt att se de språkande brasorna
i de stora "öjuna", upkritade spisarna.

Stocken föll på juleafton förmiddag ringdes julen
in och därpå sålades alla, både husbond- och tjän-
stfolket, i köket för ett "dopp i grytan".

Senare på dagen dukades det stora bordet i matsa-
len med allskönd god mat. Ett särskilt litet bord
gjordes i ordning för barnens julgötter. På kvällen, när
alla ätit lutfisk och gröt, gick man in i frimaket.
Utöver julgranen stod en stor, vildig korg full med
julklappspraket. Alla ögon, inte minst barnens, voro för-
väntansfullt riktade på denna korg. Plus förädra eller nå-
gon oerfaren farbror, som var tillfällig gäst, fick i
uppsdrag att läsa upp namn och verser på pratban. Ef-
ter julklappsutdelningen hölls julbeträktelse och sjöngs julpsal

um.

För att även djuren i ladugården skulle märka, att det var jul, fingo de extra förflygning. Att fjglarna ha-
de julkeren blivit uppsatta, och på lozen sattes ut
ett fat med gröt åt den trofaste gårdstjuren.

Alla som på juldagsmorgonen skulle fara till
julotta måste gå upp mycket tidigt. Ty denna lö-
jeds rida klockan fyra. I stället begav sig folket på
sig emot kyrkan. Det var stämningfullt att vid
klungan och drubjällorna fara genom den snötäckta skr-
gen. I rummet i kyrkan var det kallt, varför påsar o. dyg
toggs med in. Under gudstjänsten gick kyrkoaktaren om-
kring och "svat" ljusen med en s.k. ljusvackel.

Med julridan var det på denna tid kanske många
gångar så och så. Vid julottiderna undtogs allt som of-
fast en flaska brännvin. För karlarna kunde det smä-
ka bra att få sig "en tår på tand", i synnerhet om

Det var lång väg ett öke och mycket kallt. Dock blev
 det ofta för mycket av det goda, vilket resulterade i slogs-
 mål, många gång ganska svåra och blodiga sårna.

Efter bruksmästar från kyrkan tillbringades jul-
 dagen i hemmet. Annan - dagen och föröfrigt nästan
 alla dagar i återstoden av julen uppyngts av julkeles.
 Städpartier anordnades ofta. Dessa voro dock utslutande
 avsedda för ungdomarna, och de unga förstodo också ett
 begrepp detta av de äldre övervakade tillfälle till ett
 bra roligt.

Modellat av ~~Ellen~~ Traugott född 1826

i Almboda socken.

Suthruvåla, Almboda socken den 4 jan. 1935.

E. W. Hoff